

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉSOKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden hó 15-én és 30-án.	Szerkesztő és laptulajdonos: Dr. Komlóssy Ferencz.	Az előfizetések, valamint a lap szellemi részét illető közlemények a „Népnevelő” szerkesztőségére, címezve Budapestre (VI. Ersek-utca 2. szám) küldendők.
Előfizetési ár:	Főmunkatárs: Zelliger Vilmos.	
Egy évre 2 fnt		
Félévre 1 fnt		
Egyes szám ára 10 kr.		

TARTALOM: Felhívás a hazai tanító-egyesületek- és testületekhez. — Népoktatásunk állapota. Soltész Kálmántól. — Hozzászólások a fegyelemtartás és osztályozás kérdéséhez. IV. Osztályozás az elemi iskolában. Szokoly Istvántól. — Tárca: Piros-fehér-zöld. Cenner Lajostól. — Vegyesek. — Szerkesztői telefon. — Hirdetések.

Felhívás a hazai tanító-egyesületek- és testületekhez.

Mélyen tisztelt Kartársak!

Közel egy évtized telt el immár, hogy a III-ik egyetemes tanítógyűlés végrehajtó-bizottsága, melynek feladatául tűzetett ki többek közt a IV-ik egyetemes tanító-gyűlés egybehívása is, nagyobb tevékenységet nem fejtett ki. Fájdalommal bár, de kötelességünkhöz híven meghajoltunk a magyarországi tanító-egyesületek többségének nyilatkozata előtt, mely nyilatkozat 1882-ben az Eötvös alappal együtt a tanítók közös ügyeit bizalommal tette le az orsz. képviselői tanító-gyűlés kezébe.

Sajnos, hogy a közoktatásügyi kormány intévelve hangsúlyozott ígérete dacára épen az Eötvös-alapot átvevő tanító-gyűlés volt az utolsó országos gyűlés s azóta — ma már hatodik éve — a tanítók közös ügyeinek előmozdítása csak is irodalmi úton történhetett némileg s a társadalmi kapcsolatot kizárólag közös önszegélyző egyesületeink alkotják.

A magyar tanítóság évről-évre jobban érzi a szétszaggatott erők tehetetlen s eredménytelen küzdelmének átkát. Felekezeti és nyelv már is hatalmas válaszfalakat kezdenek vonni az egykor a közügyekért lelkesedésében önmagát egynek érzett tanító-világban, hajdan virágzó egyesületeink pangásnak indultak s a régi nemzedék szellemi harcához szokott tagjai új sarjat látnak felnőni maguk mellett, mely új nemzedék többsége előtt az anyagi érdekeken kívül alig van oly tanítói közérdek, mely szívét megdobbantaná s akarata erejét tevékenységre készítené. S most még borúsabbnak is tűnik fel a jövő, mint valaha, mert tudjuk, sajnosan tudjuk, hogy Eötvösünk költői lelkesedése többé nem támad fel, hogy a röpke szó a szadovai győzről már veszti hatását, s látjuk, hogy 25.000 főből álló tekintélyes testület ma felét sem képes megalkotni saját társadalmi osztálya érdekében annak, a mit másfél évtizeddel ezelőtt a számra gyengébb, de eszményi lelkesedésben gazdagabb régi tanítói kar alkotott.

Több magyar tanító-egyesület hívott fel minket az utóbbi időben, hogy a jelzett s jobbainktól általában érzett bajnak ellensúlyozásául emeljük fel a nálunk letett zászlót. Nem habozunk. Az országos képviselői tanító-gyűlés működő bizottság hátrahagyása nélkül mult ki, maga az Eötvös-alap osztó-bizottsága is jogilag nem, csak jobb hiányában megtüretve működik: a magyarországi tanítók egyetemes akaratának letéteményezői jogilag e percben csak a mi bizottságunk s hűtlen sáfár lenne ez a bizottság, ha a közérzet által sugalt felhívást meg nem hallgatná, s visszariadna az akadályok előtt, melyek a magyar tanítói kar együttes s hatalmas felszólalásának jelenleg útjában állanak.

Kötelességünket teljesítve, de egyuttal bizalommal hívjuk fel ennélfogva a magyarországi tanító egyesületeket, illetőleg testületeket, hogy a magyar tanítók közügyeinek megbeszélése végett f. 1889. évi Szent-István napján, augusztus hó 20-án, — a „Népnevelők Lapja”-ban, valamint a többi hazai szak- és napilapokban — annak idején közzéteendő helyen s időben Budapesten tartandó nagygyűlésünkön küldötteik által magukat képviselteni sziveskedjenek.

A jelzett tanító-gyűlés főtárgyai lesznek:

1. Az osztatlan népiskola tanterve és tankönyvei.
2. Az orsz. tanítói nyugdíj-törvény revíziója.
3. A IV. egyetemes tanító-gyűlés és a tanító egyetemes országos szövetsége eszméjének megbeszélése.
4. Az esetleg elhatározandó egyetemes tanítógyűlés tárgysorozatának megállapítása.
5. Az Eötvös-alap ügye.
6. Egyes, halasztást nem tűrő reformeszmék megvitatása s azok megvalósítása érdekében a szükséges lépések megtétele.

Óhajtandó, már csak a gyűlés sikere érdekében is, hogy e nagygyűlésen minél több tanítóegylet, illetőleg testület vegyen részt. Ennélfogva felkérjük Önöket, szeretett Ügypártok, hogy abban az esetben, ha küldötteik személyesen nem jelen-

hetnének meg, az egyesület véleményeit a kitűzött tárgyakról írásban, vagy budapesti meghatalmazottjaik által f. é. július hó 15-ig akár *Lakits Vendel* elnökhöz, (lak. Budapest, Érsek-utca 4. sz), akár pedig *Somlyay József* titkárhoz, (lak. Budapest, I. ker. Alkotás-utca 19. sz.) beküldeni szíveskedjenek. Ide küldendők egyébiránt a megbízó levelek, valamint a gyűlés tárgyaiul netán felvételni kívánt újabb indítványok is.

A III. egyet. tanítógyűlés határozata értelmében joga van minden hazai tanító-egyesületnek, illetőleg testületnek (a fővárosiak kivételével) e nagy-gyűlésünkre minden tíz tag után egy képviselőt küldeni; sőt joga van e nagy-gyűlésünkön bármely tényleg alkalmazásban levő tanítónak, tanárnak, illetőleg tanítónőnek is megjelenni. Ilyenek azonban, mint nem megbízottak, csak tanácskozási joggal bírnak a gyűlésen.

Tisztelettel kérjük a tanító-egyesületeket, illetőleg testületeket, hogy a mennyiben fővárosi ügytársak által képviseltetnék magukat, képviselőiket azon fővárosi tanítók sorából válasszák, kik a végrehajtó-bizottság közp. választmányának nem tagjai. Képviseltes tekintetében a végrehajtó-bizottság elnöke vagy titkára mindenkor szíves készséggel nyújt felvilágosítást a hozzáforduló egyesületeknek.

Tisztelettel hozzuk egyuttal tudomására ügytársainknak, hogy bizottságunk a vidéki vendégek elszállásolásáról lehetőleg gondoskodni fog.

Maradtunk kartársi üdvözléssel

Budapesten, 1889. márczius 23.

A III. egyetemes tanító-gyűlés végrehajtó-bizottsága nevében:

Lakits Vendel,
elnök.

Somlyay József,
titkár.

TÁRZA.

Piros-fehér-zöld.

Nagyon időszerű thema napjainkban a nemzeti három szín. Az ifjuság lelkesedésének kuesmaviselő idejében alig is lehetne érdekesebb tárgyat találni a megéneklésre, mint a tüntetésekkel egybeforrt nemzeti színeket. Kuesmát visel a magyar ifjuság, fiatalság és gyerekség. Értem alatta az egyetemi ifjuságot, a középiskolák fiataljait és a népiskolák gyermek-tanulóit. Mert ezek is kuesmában járnak már. Legalább itt a fővárosban nem egyet láthatunk tollas főveggel ugrálni az iskolai folyosón. Kezdték a kuesmaviselést és a nemzet-színü kokárdákat az egyetemi polgárok, a haza fájának növekedésnek indult hajtásai és követték őket a sarjak, sőt a rügyek is.

Pedig a piros-fehér-zöld tulajdonképen már régóta szerepel a népiskolákban. Ezt persze nem akarja nekem elhinni senki. Pedig úgy van.

Nemzeti zászlónk legfelső színének élénk pirossága ömlik el az ártatlan gyermekarcokon, ha azok szeretik tanítójukat. A legszebb pirosság ez, mely legméltóbb arra, hogy nemzeti színeink között helyet foglaljon. Az ártatlanság és a szeretet pirossága. Nem vagyok valami tulságos idealista,

Ezen felhívást annál szívesebben közöljük, mert elejét vesszük ez által azon vádnak, mintha az egyetemes tanítógyűlésnek ellenségei volnánk. De meg azért is, mert nem tudunk okot, miért nem vehetnének részt a kath. tanítók az e. t. gyűlésen. Mindenesetre jobban szeretnénk egy kath. tanítógyűlést, de erre nem levén kilátás, úgy hiszszük, hogy a kath. tanítók minden akadály nélkül jelenhetnek meg azon. — Midőn lapunk f. é. 3. számában az e. t. gyűléseket feleslegeseknek mondtuk, mivel eddig eredményük nem volt, több t. laptársunk aposztrofálta állításainkat, anélkül azonban, hogy azokat megzáfolták volna. Ezen nézetünket legujjabban a Népiskolai Szemle t. laptársunk is vallja, midőn így szól: „Valami nagy eredményt nem remélünk az egyetemes gyűléstől; de legalább kibeszélhetjük magunkat s sok tekintetben ez is könnyebbülést szerez.” (l. 6. sz.) A Népiskolai Szemle azonban nyugodt lehet, a Népevelők Lajpa és Néptanoda nem fogják megtámadni, azt ők — legjobban tudják miért — csak a kath. jellegű lapokkal teszik. Ez alkalomból kívánhatnók ugyan a „quod uni iustum, alteri aequum”-féle elv érvényesítését, de nem kívánjuk, úgy sem kapnók meg; az igazságot ők a mi részünkön nagy ritkán látják meg, s ha meglátják is, jobbnak vélik arról tudomást nem venni. De ha valami nem tetszik, akkor mindjárt előveszik a dorongot. Es ez nagy baj. Ugy tudjuk, hogy a magyar néptanítók — mint azt a Nevelés is hangoztatja — bárkitől is kapják, ugyanegy kenyeren élnek, s hogy a magyar nemzet kulturális fejlesztése, a hon-szeretet ápolása, terjesztése nagy munkájában egy testté, egy lélekke forrtak össze, — úgy tudjuk, hogy egy paedagogiánk, egyenlő törekvéseink vannak, és csak egy pont van, amelyben egymástól különbözünk. És ez az, amit mindenki jól tud, hogy mi a kath. iskola hivei vagyunk, ami t. laptársaink előtt reakció. Nem reakció ez, hanem visszatérés az egyedül jóhoz, az egyedül célravezetőhöz! Midőn a kath. iskolák visszaállításáért küzdünk, nem kívánjuk, hogy a tanító alárendeltje, szolgája legyen a papnak, amitől sokan oly nagyon félnek, de ami a tanítók jelenlegi képzettségénél fogva egy sem történhetik meg; mi megadjuk a tanítóknak az őket megillető jogokat; megengedjük, hogy a tanító lelke az iskolának, szívesen valljuk a tanítót a pap munkatársának, mi csak azt követeljük, hogy a tanítást a kath. vallás szelleme hassa át, mint amelyben a kath. gyermekeknek neveltetniök kell, mert az a meggyőződésünk, hogy

de mégis elfogulni érzem szívemet, ha olyan osztályba kerülök, melyet a korán érés fakó lehelete még nem mételgett meg, ahol az ártatlan szemek és piros kerek arczoskák mosolygása fogadja a tanítót. Kétszeresen jól esik a tanítónak az ilyen ártatlan piros arcz. Először mert az a piros szín az igazi reménység színe, mert az ily ártatlanokat lehet valódi lelki örömmel nevelni; ezeknek szívecskéje még tabula rasa, alakítatlan viasz, mely könnyen magába veszi a jó benyomásokat. Másodszor pedig — ki ne örülne annak, ha szeretetük önmagáért. A mai érdekhajhászó világban ez a legnagyobb ritkaságok közé tartozik. Pedig azoknak a kis arczoskának a szeretet-pírja ilyen. Kis növendékeinket hozzánk semminemű érdek nem köti. Ha tehát mégis ott van arczukon az a szép pirosság, az csakis az önzetlen szeretet bizonyítéka. Ez a pirosság pedig nagyon sokat ér. Nem csak azért, mert jól esik nekünk, hanem azért is, mert ez a tanító önfeláldozó működésének és a nevelésügy iránti buzgalmanak legmeggyőzőbb tanujele. Közöny közönyt szül, szokás mondani. Igaz. Szeretet pedig szeretet hoz létre. S ha a gyermek arczokon előmlik a szeretet pírja, ezt bizonyára a tanító szeretete idézte elő. De, hogy a nemzeti színek szereplésére visszatérjünk, ezek a zavargós időkben kerültek felszínre. Az iskolában is a pi-

csak a hitvallásos iskola boldogíthatja a nemzeteket. Ezen meggyőződésünket liberalisabb emberek is vallják, mint t. laptársaink egynekéénya. (L. Népnevelő 1889. 23. 1.) Ezen egy pontban határozott ellenfelek vagyunk, de nem ellenségek. Ha tehát meghagyjuk mindenkinek saját keble meggyőződését, a collegialitást és barátságot mindenha fenntarthatjuk, amit mi részünkről mindig kimutattunk, és a semmitmondó torzsalkodások daczára is ugyanazok maradtunk.
Szerk.

Népoktatásunk állapota. *)

(Néhány szó a közoktatásügyi miniszterium jelentéséhez.)

Igen lesújtó és szomorú dolgokat hallottunk népoktatásunk legújabb állapotáról, a képviselőház közokt. bizottságának márcz. 27. és 28-iki tárgyalása alkalmával. Nem kevesebb, mint félmillió tanköteles nem jár még mindig iskolába. Ezekből tiszta magyar tanköteles a következő megyékben volt: Jász-Nagy-Kun-Szolnok: 9000, Heves: 7000, Hajdu: 4000. Ily helyeken a visszamaradás kulturailag káros ugyan, de az iskolakerülő magyar tankötelesek legalább megmaradnak magyaroknak. Hanem ha oly megyékben, minő: Bihar, hol 9000, Szatmár, hol 15000, Nógrád, hol 3000 és Máramaros, hol 6000 magyar tanköteles nem látogatja az iskolát: ott az iskolai mulasztás nemzeti hátrányokkal is jár, amennyiben e vegyes nemzetiségű vidékeken már a faji elkallódás veszedelme is fenyegeti hazánkat.

Hogy nagyon nehezen haladunk, szent igaz: de meg magyar népünk is nagyon könnyen veszi a dolgát, nem sokat törődik az oktatással, azért küldi gyermekét inkább a rétre libákat őrizni, vagy

*) V. ö. Népnevelő 1888. 20. sz.

rosságot néha a zavar idézi elő. De valamint a nemzeti piros szín felmerülését a zavaros időkben a föléledt nemzeti magyar szellemnek tudjuk be és örülnünk neki, ép úgy örülhetünk annak is, ha az iskolában zavar alkalmával pirosságot látunk az arezokon. Ha valamely gyermek, mikor lezckéjét nem tudja, ha a csinyen rajtakapva elpirul, ha társaitól időelőtti kifejezéseket hallva, elpirul, ez mind nagyon jó jel és a helyes öntudat felébredésének bizonyítéka.

De nem csak a piros színnek jutott az iskolában már régóta szerep. Előfordul ott a fehér is. Ez tudvalevőleg a tisztaság jelképe. Ez teszi azt az iskolában, ami oly barátságos derült jeleget kölcsönöz az egész osztálynak. Mikor a kezeeskék, ruhácskák fehérek, tiszták, oly meghatóan derült színezete van az egész jelenetnek, hogy . . . hogy . . . de már megint elérékenyülök, pedig nem vagyok idealista. Innen van, hogy vizsga alkalmával amennyire lehet, fehérbe, tisztára öltöztetik a gyermekeket. Oly iskolában, hol a nevelés minden ágát szem előtt tartják, vagy legalább minden főbb pontjára figyelmet fordítanak, mindig tisztaságot fogunk találni. Ez nem csak az egészség egyik főkélléke, hanem amilyen a test, olyan a lélek. Tisztaság rendszeret — becsületesség — jellem: ezek az átmenetek az anyagi tisztaságról a lelki. Ha csinra

a mezőre, szántóföldre, szüleinek segédkezni. Hanem hogy népoktatási törvényünk is rossz és számos, felette nehéz, gyakorlatilag kivihetetlen dolgokat is tartalmaz: annyi szintén bizonyos. Az egyes törv. és szakaszok más nemzetek, más népek szokásai, életmód s viszonyai szerint készültek inkább és csak ami magyar speciális sajátosságainkra nem voltak kellő tekintettel.

Szigorúságát, illetve a kényszer-iskoláztatást még értjük s helyes is volt annak megalkotása. De mit használ ez ott a papíron, ha annak kivételéről megtestesítéséről kellőleg gondoskodva nincsen? Avagy van-e annak fogantatja, lett-e már valahol és mindenhol alkalmazva a törv. 4. §-a, mely azt rendel, hogy ha a szülő (gyám, gazda) tankötelezett növendékét az iskolától visszatartja, az erkölcsi eszközök felhasználása után: 1—4 frtra büntetjük meg, sőt ha sikere még ekkor sem volna, a törv. a gyermek számára külön gyámot is rendelhet!? Nagyon kevés helyen élnek a törvény e szigorával, de nem is igen alkalmazhatják, mert nincs aki azokat keresztül is tudná sikerrel vinni, nincsen erélyes végrehajtó közeg.

Az iskolaszék maga nem bírságozhat s csak jelentést tehet az előjáróságnak: ez meg nem tesz és nem is tehet semmit. Részben azért, mert — faluhelyekről szölok — megválasztatása a néptől függ, aztán meg azért is, mert a nép talán szegény, a bírságozást nem bírja. Legalább a min. jelentésből úgy tudjuk, hogy csakis a módosabb vagyonosabb helyeken büntetik meg a szülőket, míg a szegényebb vidékeken csak figyelmeztetnek és csak elvből bírságoznak. Ily körülmények mellett aztán nem csoda, ha az egész iskoláztatási ügyek úgy állanak, a hogyan és a milyen a helyzet pa-

és tisztaságra szoktattuk gyermekeinket, könnyebb lesz őket a többiekben is nevelni. — Mint a piros, a fehér is szerepel zavar alkalmával. De csak nagyobb zavaroknál. Nagy esinyt tett az a gyerek, amelyik annyira megjéjed, hogy teher lesz. De aki még megjéjed, az javítható, mert felért a rozsat. A hiba megismerése pedig a javulás kezdete.

Piros-fehér-zöld. A harmadik szín sem hiányzik az iskolából. Feljebb rügyeknek neveztem az elemi iskolásokat. Igen zöld rügyek a mi növendékeink, kiből erős ifju hajtás, végre fa lesz. De csak úgy, ha kellőleg ápoljuk. Zöld a mosolygó tavaszi rét, zöld az erős levegőjű erdő — ilyen tavaszi rét egy-egy osztály, ahol a tanító és növendékei közötti bizalom enyhe fuvalata leng. A gyengék a zöld erdős vidékre járnak erősödni. A gyermekek is szellemileg erősödni járnak az iskolába. Szerepelt a piros zavar alkalmával, szerepelt a fehér — kijutott a zöldnek. Például ha a gyermek felelet alkalmával zavarba jő.

Ime a nemzet három szín. Hazafias dolog a nemzeti színeket megbecsülni és tiszteletüket terjeszteni. Fejlesszük mi is a régóta szereplő három szint; tessék elhinni, hogy nagyobb hazafiasságot teszünk vele, mint azok, akik csak kokárdának viselik.

Cenner Lajos.

ranesolta viszonyok uralkodnak egy vagy más vidéken. A törvény szigorának tehát az életben nincsen meg a megfelelő kiható ereje; nincs tekintélye, nincs érvény szerezve. És ez itt a legfőbb baj első sorban.

De van még egy másik baj is. S ez a tanfelügyelői állomások kérdése. Hogy mily ezélekből szerveztettek, tudjuk; és hogy igen helytelenül, egy csöppet sem megfelelőleg, azt is tudjuk és érezzük. Most a tanfelügyelő, vagy csak tisztán az iskolai kül- és belétre vonatkozó dolgokban ügyelhet fel, — s még ekkor sem képes egy megyében rendesen ellátni mindent — vagy csak szakszerűleg, esupán a tanítás ügyekkel kellene elfoglalva lennie. Mindkettő lehetetlen. Hol erre az idő és az erő? Azt mondja ugyan a miniszter ur, hogy a tanfelügyelők irodai munkáját apasztani fogja, csak hogy jusson elég idő egyébre. Ugyan mire? Hát vajjon eddigelé az irodai munkákat talán a tanfelügyelők maguk végezték? Hiszen ott van a segédfelügyelő, meg még vagy két irnok, dijnok; ezek esinálnak, irnak mindent s a tanfelügyelő már csak a kész leirt dolgokat kapja. Hát ugyan vajjon akkor mit tesznek mást? Én bizony nem igen tudom, de annyi bizonyos, hogy iskolákat se igen mennek látogatni, tisztelet mindig a kivételeknek, — de tudunk nem egy, de több olyan helyet, ahol a tanfelügyelő 3–4 évben fordul meg egyszer látogatásra. Világos tehát, hogy mindez így nines rendjén s a tanfló állomásoknak egészen más iránybani működési körrel, szóval egészen más alapokra való szervezése immár elodázhatlanul égető szükséggé nőtte ki magát.

A miniszteri iskolalátogatók helyett is jobb lett volna inkább, ha járási szakfelügyelők nevezettek volna ki, természetesen megfelelő, illő díjazás mellett, bizonyos előirt hatáskörrel is felruházva s a tanfelügyelői hivatallal egyenrangban fellállítva ugy s olyan módon, a hogyan a Budapesti Tanítótestület által felvetett vitatételben több oldalról szakszerűleg, a leghelyesebben kifejtett. Igen ám ha a miniszteriumban olvasnának efféle szakdolgozat, szakférfiak által kidolgozott kérdéseket stb.: ekkor ma bizonyára jobb uton haladhatnánk már!

Ott van továbbá még aztán, hogy épen többet ne említsünk: az iskolaszéki intézmény is. Mennyiszer tétetett már vita tárgyává: jelenlegi tökéletlen, fejletlen rendszere mily éles hangokon itéltetett el; s mégis minden a régi. Mindenre jó és alkalmas volna az iskolaszék hanem a tanítók tanítási módszerét s a tananyagot illető felügyeleti vagyis ellenőrzési jogokat, mint nem az ő ressortjukhoz tartozó és képzettségökhöz nem mért dolgokat tőlük okvetlen meg kell vonni és szakfelügyelőkre ruházni át.

Milyen lehet a való, ha a miniszteri jelentés szerint, a jelen statisztikai adatok csak megközelítő képét adják a valódi helyzetnek, mert az adminisztráció által nagyon is igénybevett közegektől, biztosabb adatokat kívánni nem lehet. Vajjon miért? S ha igen: akkor miért ninesen rajta, hogy kulturánk s nemzeti fejlődésünk

tekintetében ily szégyenletes, lényeges visszamaradás ne legyen? A mi akadályok s nehézségek eddig, itt vagy ott, egy vagy más dologban, mutatkoztak: azt erélyes kézzel, jobb szervezéssel el kell háritani is tudni és akarni.

Igen figyelemreméltó dolgokat hangsúlyozott Hoek János képviselő is, a ki ugyanis előadta, hogy a felekezetek a kulturában mily tevékeny részt vesznek s óhajtja, hogy a tanfelügyelők jogköre szintén terjesztessék ki és a különböző tényezők vállvetve működjenek közre a közművelődés szolgálatában.

Az egyes felekezetek között mindenesetre a róm. kath. iskolák inkább egyedül azok, a melyekben a törv. szabta módon rendesen történik mindennemű oktatás, intézkedés stb. Ez iskolák csekély kivétellel — kifogástalanul felszerelvék s bennök jobbára mind okl. egyének működnek, a kik a nagyméltóságú püspöki kar által kiadott tanterv s a tananyag szerint oktatnak. Igaz ugyan, hogy itt sem ártana egy kis revisió s azt hisszük, hogy ez nemsokára meg is fog történni, hanem mégis jobb szeretnők, sokkal inkább kívánatosnak tartjuk mi, a miniszteri tanterv alapos megreformálását, a mely csak az ismeretes és sokszor hangoztatott túli erhelést vonzza maga után.

E tárgyban már volt szerencsém az orsz. közokt. tanácsnak tavalyi fontos működése alkalmával szerény nézetemet elmondanom s ezeket érintő ügyekkel bővebben foglalkoznom. (Lásd: Népevelő: 1888. évf. 6. és 7. számát.) Részletekbe tehát ez alkalommal ujlag nem bocsátkozhatom, de jelen soroknak nines is egyéb czéljok, mint a mutatózó s meglevő, felszínre hozott hibákra az illető köröknek az itt jelzett irányokban való figyelmét újból felhívunk s a már elmondottakat ismét emlékeztetükbe hozunk. Kiváltképen a népoktatási törvény revisióját kell nagyon is már kérnünk. S miután a miniszter úr ezt többszöri sürgetésre meg is ígerte: van tehát alapos reményünk és kilátásunk oly újításokat elérnünk, a melyektől aztán bizvást várhatjuk a legüdvösb eredményeket. Kívánjuk és óhajtjuk főkép a szakértelemnek nemesak elismerését, hanem általános érvényesítését is, minden rendű és rangu iskolai tanügyet illetőleg. Ugyanezért oly gyakorlati tanítók, kik az irodalomban, a tanügy terén nagyobb jártassággal birnak, avagy szakértelmüknek egyébként is, kiváló jeletadták: legyenek bent az egyes bizottságokban is, foglaljanak helyet az orsz. közokt. tanácsban is. Az előforduló szakbeli konferenciákra is szükségképen meghivandók egyes jelesebb tanerők, nehogy mindig rólunk nélkülünk s egyoldalulag határozzanak. Csak ily együttes, közösen, minden oldalról, mentől több észrevételekkel és hozzászólással megvitattott határozatok után várhatunk kedvezőbb eredményt és csak ilyen módon lehet a tanügy mezején azt a magasságu tökéletesedési fokot elérnünk, a melyet czélul maguk elé kitűztünk, eddigelé is ugyan, de a melyhez idáig csak megközelítőleg ju-

tottunk. Az egész magyar nemzet és főleg annak szerény napszámosai osztatlan meleg elismeréssel fognak adózni azon miniszterüknek, aki az erre irányuló messzemenő kihatást képviselő tanügyi reformokra nézve az első kezdeményező lépést megtette.

Soltész Kálmán.

Hozzászólások a fegyelemtartás és osztályozás kérdéséhez.

IV.

Osztályozás az elemi iskolában.

Ha a társadalmon végig tekintünk s megfigyeljük annak minden tényezőjét, látni fogjuk, hogy: mindenki egy bizonyos cél felé törekszik. És ha van cél nélkül élő, az a legszerencsétlenebb halandó, mert kinek célja nincs, öröme sincs. A cél felé törekvőket azonban vezeti a lelkesedés. Küzd, fárad, s minden módon azon törekszik, hogy munkájának eredményét lássa. E küzdelemben nyilvánul az élet szépsége.

A mint van az életben, azt mind feltalálhatjuk miniature kiadásban az iskolában. Hisz az ifju sereg is egy küzdő kis világ. Céljokat ők háromféle módon iparkodnak elérni: tanulás, magaviselet és szorgalom által.

E küzdelemnek lelkiismeretes figyelője a tanító, ki nemcsak magának tartja fenn a nyert tapasztalatokat — hanem azt a bizonyítványokban megörökítve — átadja az életnek, vagy egy magasabb fokú intézetnek, osztálynak; hol a bent foglalt jegyek által szereznek ismeretet a tanuló énjéről. A bizonyítványokba irt jegyek képezik az osztályozást.

Falun nincs oly nagy értéke ennek mint városban. Buktassunk mi falusiak akár háromszor is egy tanulót, az a dolgon nem változtat. Eljön a tizenkét éves kor és tanulóink bucsut vesznek iskoláinktól. Súlylyal a mi bizonyítványaink csak akkor bírnak, ha tanulmányait a tanuló folytatni akarja.

Városban azonban egész másképp van! Itt a buktatás beillik büntetésnek és a mi a fő, fegyelmi eszköznek, különösen akkor, ha a rossz magaviselet is elég arra, hogy buktatni lehessen. Az ily bizonyítvány hatását szülő és gyermek egyaránt megérzi. Azért az osztályozás nagy lelkiismeretességét és pontosságát követel.

Ha a dolgot egész komolyságában vesszük, még az osztott iskolában is alig találunk hármát, kik egyenlő osztályzatot érdemelnének. De a tanítói terhes munka azt nem engedi, hogy az osztályozás ily pontossággal vitessék keresztül; mert akkor annyiféle érdemjegy kellene a hány gyermek van iskolánkban.

Ennél fogva az iskola azért veszi alapul az életet: a) mert az az élet előcsarnoka, b) és azt nézve alapul, a jegyek mennyisége minimumra apad.

Mit látunk tehát az életben? Látunk ott egyéneket, kik szellemi fényes tehetség, jó szív és szorgalomra nézve nagyban felülmúlják társaikat, — más szóval a többiek közül kitűnnek. Ezekről szoktuk mondani: „ez valóban minden tekintetben ki-

tűnő egy ember!“ Azért a kitűnőt megtartandónak vélem.

Egy másikban szinte megvan, ép úgy mint a kitűnőben, minden kellék — de a különbözetet a kettő közül mégis felismerhetni. Ezek a *jeles* emberek. Második jegy tehát a jeles volna.

Ákik hivatásuknak mindenben pontosan megfelelnek, habár tehetségük középszerű, de éles és tiszta; ezek azok, kiket végzett kötelességükre nézve jó jelzővel szoktunk illetni.

Végül vannak még azok, kik tehetség, jó magaviselet és szorgalom hiánya nélkül, nem képesek megfelelni társadalmi rendeltetésöknek, ezeket rendszeren *rossz* jelzővel illetjük, más szóval erre vagy arra ők *elégtelemek*. E negyedik jegy volna tehát az elégtelen. E négy jegyre a tantárgyak osztályozásánál szükségünk van, de az általános osztályozásnál elég, ha csak három jegyet használunk. Még pedig jeles, jó és rossz, vagy elégtelent. A kitűnőt nem azért vélem mellőzendőnek, mert e jegy a szülő vagy tanuló büszkeségét nevelné; mert ezt valóban nem tartom. Szerintem kitűnő osztályzatot, amint a gyakorlat mutatja eddig, csak a jó családi nevelésben részesült tanuló szokott kapni, — hol pedig a családi nevelés jó, — ott a gögöt és büszkeséget nem ismerik.

Hanem a tantárgyak osztályozásánál a kitűnőnek egy más fontosabb hivatása lehet, ha nézetem elfogadjatik. Szerintem minden tanulónak van egy vagy legfeljebb két kedvenc tantárgya. Még a leggyengébb tanuló is kitűnhet valamely tárgynál. E tárgy különös megjelzése, fontos szerepet játszhatna akkor, ha a tanulóra valamely pályaválasztás ideje elérkezik. A tanító irányt jelezhetne a szülőknek és ők szinte könnyebben határozhatnának eme legfontosabb pillanatban. Azért a kitűnőt nem szám, de betű p. u. K. alapján kellene írni, s azt használni gyenge és jó tanulónál egyaránt azon tantárgynál, melyből viszonylagosan tárgyai közül mégis kitűnik.

Ha a magaviselet osztályzatát az étellel akarjuk egyeztetni — úgy ismét csak három jegy állhat meg; példás, ki magaviseletében és tartásában például állhat ember társai előtt; jó ki viseletével csak kis dologban is néha ütközik a törvénybe; rossz, kit a szigorú büntetések sem képesek megjavítani.

Ha a szorgalmi jegyeket keressük újra fő három jelzésre találunk p. u.: „ez valóban *dicséretre méltó* szorgalmat fejt ki“, „bizony egykissé a szorgalma *változandó*“, „N. N. egyáltalában *hanyag*“. Azért itt is tartsuk meg e hármát: dicséretre méltó, változandó, hanyag.

A jegyek megválnának de miként írjuk és alkalmazzuk azokat? A számokkal jelzett osztályozást sokkal célszerűbb, könnyebb és rövidebb munkának tekintem, de csak a különleges osztályozásnál és akkor, ha tanulás, magaviselet és szorgalom jelzésre a fenti értelemben 1, 2 és 3 számjegyet használunk. Így az egész osztályozás három számból állana; míg a kitűnő egy K betűből.

Hogy az osztályozást minél könnyebben és lelkiismeretesebben teljesíthessük, osztott és osztatlan

iskolában egyaránt a tanulókat érdem szerint ültesük, még pedig úgy, hogy a tanusított rossz magaviselet, a többszöri lezcke nem tudás, és a tapasztalható hanyagság helyvesztési erővel bírjon, s ezt észleleteink közben azonnal foganasítsuk is. Így egy egész hiteles élő érdemsorozatot nyerünk. E módnak két nagy haszna lesz: először igen megkönnyíti a lelkiismeretes osztályozást, másodsor: a tanulók közt nemes versenyt idéz elő.

Ha már most az osztályozás ideje elérkezik, úgy az élő érdemsorozatról dolgozunk. A jegyzőkönyvben lévő gyermekek neveit megjegyezzük egyenkint, hogy az osztályban hányadik helyen ül, e kulcsnál fogva osztályozzuk őket a naplóba, ha van erre külön táblázat; ha nincs, vagy vesz az iskolai hatóság ilyen nyomtatványokat, vagy készítünk magunk. Itt már a kitünőt kivéve mindent számmal jelzünk, p. o.: Hittan 1. Magaviselet 1. Szorgalom 1. Számtan „K”. Most minden egyes tanuló osztályozása után nyomban kikeressük az általános érdemjegyet, még pedig úgy, hogy az összes számjegyeket összeadjuk és a jegyek számával elosztjuk: p. u. $36 : 9 = 4$. ez lenne másodrend; vagy $9 : 9 = 1 =$ jeles.

Mi az általános osztályzatot illeti, hogy a bizonyítványokkal semmi visszaélés ne történhessék, nem írni, de nyomtatni kellene kis kézi nyomóval. Ámbár nem bírom elhinni, hogy lehessen oly elemi osztályú tanuló, ki bizonyítványát meghamisítani merné. (Budapesten ez is megtörtént már. Szerk.)

Az osztályozás korrektségének szempontjából a bizonyítványon ki kellene tüntetni az osztály tanulóinak számát és jelezni, hogy e számsorban hányadik helyet foglalta el a tanuló. P. o. N. N. 80 tanuló közt volt hatodik jeles, vagy nyolcvanadik másodrendű.

E jelzést az élő érdemsorozathól nyernők.

Most még egyet. A jó iskolai napló igen megkönnyebbíti az osztályozás nagy és terhes munkáját. Megbecsülhetetlen az, ha úgy van szerkesztve, hogy egy nyitott két oldal mind azt magában foglalja, mire az iskolai rendtartásnál — a tanítóknak szüksége van. De szükséges az ily napló az iskolai hatósági személyzet részére is, kik egy tekintetre megláthassák mindazt, mit tudni akarnak.

E tekintetben ilyet, mely a kíváncsoknak teljesen megfelel, csak egyet ismerek, mit a legjobb lélekkel ajánlhatok kartársaimnak; melyre egyszer is rátekintve meggyőződünk, hogy ez képzett tanférfiu díszes munkája. Ez a Zelliger-féle „Tanodalátogatási és szorgalmi jegyzőkönyv” kaplato: Nagyszombatban Horovitz A. kereskedőnél.

Senkinek sem akarok ezzel reklámot csinálni, annak idején ugyanis tudom megemlékeztek róla a lapok; de a jót sohasem lehet eléggé ajánlani. Tessek bárkinék egy mutatványszámot kérni belőle és senki sem fogja megbánni, ha iskolájába behozza. Ha még e rovatához hasonló bizonyítvány-lapok is megjelenének, a tanítói kar csak nyerne vele.

Végül a fenti tétel fejtegetéséből ujjlag egy következtetést és tanulságot vonhatni le, és pedig: hogy nem lehet az a pálya oly csekély, hol ily nagy felelősséggel járó kötelezettségek vannak; to-

vábbá hogy nekünk tanítóknak csak körül kell egy kissé tekintenünk, s találunk az árny között oly fény pontokat, melyek a tanítói pálya nehézségeinek viselését, nem terhessé, de kedvessé teszik. Ezt azonban csak akkor találod meg; ha mindenkor hűen és igazán felelsz meg rendeltetésednek. Ep azért, — csak az igazság vezérelje mindig azt a tollat, mely igazságot osztani van hivatva. Ne légy kis lelkű! A tekintély, rang, vagy vagyon nimbusa, ne homályosítsa el szemed! — Ez mind semmi legyen előtted akkor, midőn osztályozol; egyre hallgass csak, lelkiismereted szavára!

Ekkor maradsz meg mindig minta tanítónak; ekkor találod fel e pályán is örömedet, ha tiszta lelkiismerettel tekinthetsz tanulóid arczába.

Ha e vég sorok olvasásánál szived a rendesnél egy kissé jobban dobog, s te küzdve is kezdsz lelkesülni, akkor céloom elértem; mert te újra jobban fogod becsülni és szeretni magasztos pályádat!...

Szokolý István.

VEGYESEK.

— Pályázat. —

A „Népnevelő” egy lelkes barátja 1 db cs. kir. aranyat küldött szerkesztőségünkbe, hogy azt valamely tanügyi cikk pályadíjául használjuk fel. Midőn a magát megnevezni nem akaró tanügybarátnak ezennel köszönetet szavazunk, óhajának eleget téve pályázatot nyitunk, következő feltételekkel:

1. Pályadíj egy db cs. kir. arany.
2. Kívántatik egy lehetőleg szellemes, tetszés szerinti tárgyú tanügyi tárcza.
3. Terjedelme $1\frac{1}{2}$ —2 írott törött ív lehet.
4. Pályázati határidő 1889. máj. 15 ike.
5. A pályaművek idegen kézzel írva és jellegés levéllel ellátva a „Népnevelő” szerkesztőségébe — Bpest VI. Érsek utca 2. sz. — küldendők.
6. Ugy a nyertes, mint a többi művek, a szerkesztőség tulajdonává válnak.

Budapest, 1889. április hó 13.

A „Népnevelő” szerkesztősége.

Örömhír. Husvétii ajándéku adjuk tudtára t. olvasóinknak a köv. örömhirt: A honvédelmi miniszter e lapok szerkesztője előtt kijelentette, hogy a legközelebb megjelenő katonai utasításokban közölve lesz a tanítók egyévi önkéntességének kérdése, úgy, hogy a tanítók, ha akarnak, önkéntesek lehetnek — Tehát mégsem szólaltunk fel hiába, kérésünk méltánylásra talált. — A néptanítók végre valahára némi erkölcsi elismerésben részesültek. Most már az anyagi következik a fizetés emelés, nyugdíjkérdés stb. Ezeknél is felemeljük szavunkat s reméljük, valamit csak ki fogunk vinni.

A sóvidéki tanítói kör üdvözlöte dr Komlóssy Ferenczhez. Udvarhelymege tanítótestületének só-

vidéki köre meleg hangu levélben üdvözölte lapunk szerkesztőjét, azon alkalomból, hogy a véderőjavaslat tárgyalásánál a tanítók önkéntesi joga mellett felszólalt. A levélből adjuk a következőket: „Mint nemzetünk szegény munkásai nem akarunk magunknak nagy érdemeket tulajdonítani. Érezzük gyöngeségünket, de fájdalmasan érezzük azt is, hogy gyöngé erők a szegénység és a nyomor által kötve, lebilincselve van. A mindennapi kenyér, a megélhetés, nagy mértékben elvonnak bennünket attól, hogy erőkkel a népnevelés magasztos ügyén munkálkodhassunk. Gyakran emlegetik a tanügy fontosságát és mégis szaporítják terheinket, a melyek épenséggel ninesenek arányban sem erkölcsi, sem anyagi jutalmazásunkkal. Szegénységünk az akadály, hogy a népre nem vagyunk képesek olyan erkölcsi súlylyal hatni, — a mely hivatásunknál fogva tőlünk várható lenne. Sanyaru viszonyaink arra kényszeritenek, hogy mellékereset után nézzünk, mely aztán gyakran elvon bennünket kötelességünk szigoru teljesítésétől. A méltatlan szenvedések közepette, elcsüggedve, kedvetlenül, de kereszény önmegadással túrjuk siralmas sorsunkat. Emberek vagyunk mi is. A társadalom több önmegtagodást tőlünk sem követelhet, mint más munkásaitól. Ha jogos igényeinket ki nem elégíti, ha munkánkat érdeme szerint nem jutalmazza, méltatlan és igazságtalan volna többet várni tőlünk. De mi nem akarunk közönséges, lelkismeretlen napszamosok módjára dolgozni, mi önművelődésre törekszünk, hogy hivatásunkat minél jobban betölthessük, — csak oldja fel a társadalom a nyomor által megkötött kezeinket, — adjon alkalmat és jelölje meg az utat a tovább haladásra. Nagyságos képviselő úr már több ízben bizonyosságát adta, hogy jól ismeri a tanítók sikeres munkálkodásának akadályait; bizonyosságát adta, mennyire szíven hordja érdekeinket és jólétünket — és csak legutóbb is azon fáradozott, hogy a tanítóknak a katonai szolgálat tekintetében is, minél több előny biztosítások . . . Nagyságodnak e nagylelkűsége nem hagyhatott bennünket hidegen. Márciusus hónapi gyűlésünk, B a k ó Antal korondi tanító indítványára, el is határozta egyhangulag és általános lelkességgel, hogy Nagyságodhoz köszönő feliratot intéz. Van szerencsém tehát, ezen bárom hitfelekezeti tanítókból álló (róm. kath., ref., és unitárius) körünk őszinte köszönetét nyilvánítani nemeslelkü fáradozásaiért s azt hiszem, magyar hazánk minden tanítója így érez. Éltesse az Isten sokáig, adjon erőt, kitartást és lankadatlan munka-kedvet a magasztos munkához, mert, mikor a tanítók érdekében fáradoz, hazánk közművelődéséért és szeretett nemzetünk jóléteért küzd. Ne feledkezzék meg rólunk, a nemzet szegény napszamosairól ezután sem, a kik szívükben mindig hálások lesznek Nagyságod iránt. C s i k y J á n o s, a sóvideki tanítói kör elnöke.

A nagyszombati kir. kath. tanítóképző-intézetben a f. évi vizsgálatok a következő sorrendben fognak megtartatni. Magán oszt. vizsgálatok: május 27., 28. 29. — Tanképesítő írásbeli része: május 31. — Tanképesítő szóbeli: június 3., 4., 5., 6., 7. 8.

Tanügyi tájékoztató. Zelliéger Vilmos lapunk főmunkatársa a kath. hitoktatásban kifejtett irodalmi buzgó tevékenységeért 35 frtyai pályadíjjal tüntettetett ki. Éljen! — **A néptanítói** fizetéssel egységesen megállapított kántori illetményekre községi pótdó ki nem vethető. Ily értelemben nyilatkozott a belügyminiszter egy konkrét eset alkalmával; mert a tanító kántortan. javadalmazásánál, azon jövedelem, melyet mint kántor élvez, attól, melyet tanítói minőségben huz, el nem választható. — **A képviselőházi közoktatásügyi bizottság** márc. 27-én és a köv. napokon tárgyalta a miniszter jelentését népoktatásunk állapotáról. Mi foglalkoztunk e jelentéssel lapunk múlt évi 20. számában, s mai számunkban is hozzászól egy munkatársunk, azért nem tartjuk szükségesnek az ülések lefolyásáról referálni; különben a költségvetési vita tárgyalásánál újra szóba kerül.

Az Anker élet- és járadék-biztosítótársaság március hó 28-án tartá 30-ik évi rendes közgyűlését gróf Zichy Ödön elnöklété alatt. Az évi jelentésből látható, hogy az üzlet az elmúlt évben is nyert terjedelmében és ugy biztosítottaknak, valamint a részvényeseknek egyenlő kielégítő eredményt nyújtott. 1888. évben ajánlatok 21.875,493 frt összegben nyújtattak be és 7782 szerződés 19.149,343 forint tőke és 6498 frt járadékkal realizáltatott és különösen a haláleseti és tulélesi biztosítások a múlt év ellenében a biztosítási határidő letelte után fizetett összegnek és az elmaradás által törlésbe hozott biztosítások levonása után 4095 szerződés 12.362.890 frt tőkével és 3112 frt járadékkal emelkedett, ugy hogy az év végével 60,900 halál- és tulélesi biztosítás 148.373,173 frt összegben és 52,076 frt járadék és hozzászámitva a közös tulélesi társulások 16,199 aláírását 25.394,755 forinttal, szerződés 173.767,929 forint biztosított, illetve jegyzett tőkével és 52,079 frt járadék maradt érvényben. — Az Anker 1888-ban halálesetek, visszavásárlások, tulélesi és járadék biztosítások után az illetőknek 1,927 053 forintot, a társulati tagoknak 1.993.704 frt kölcsön fejében a biztosítottaknak 233 491 frtot fizetett, holott a díjtartalék emelésér 1,983.708 forintot fordított. — Az előny a biztosítottak részére abból tűnik ki, hogy a társulási tagok a részletben befizetett 956,114 frtért 1,998.704 forintot, azaz a betét 6 $\frac{3}{4}$ % és kamatok kamatozásával a tulélesre nyereményrészszel biztosítottak, nyereményül a biztosított tőke után 25 07%-ot kaptak, ellenben a halálesetre nyereményrészszel biztosítottakra nyereményül az évi díj 25%-a jutott. A társulat kezességi képessége a tulélesi társulás 14.545,731 frt alapján kívül a következő alapokból áll: A tulélesre nyereményrészszel biztosítottak alapja 7.501,853 frt díjtartalék és nyereményalap, a halálesetre nyereményrészszel biztosítottak részére 2.285,996 frt díjtartalék, a halálesetre és nyereményrészszelés nélkül biztosítottak, valamint járadék biztosítások részére 8.272,845, ehez járul még a részvénytőke 1.000,000 frttal és a tőketartalék külön tartalékokkal 1.796,713 frt, összesen 35.402,780 frt. A társulat összes vagyona 36.471,934 frt. A befektetést illetőleg megjegyzendő, hogy egy rész bécsi és budapesti ingatlanokba van elhelyezve, melyek az évi leírások folytán jóval a valódi értéken alul szerepelnek a mérlegben. A vagyon tulajdonó része jelzálogos biztosítékot nyújtó az állami garanciát élvező első rangu értékekben van elhelyezve, mely körülmény a felülvizsgáló bizottságnak alkalmat nyújtott elismerőleg hangsulyozni, hogy a társulat a befektetéseknél szigoru óvatossággal jár el és a biztosítási alapok és tartalé-

lékok szükségesnél nagyobb gyarapítására különös gondot fordít.

Szerkesztői telefon.

G. M. Szívélyes sorait és a cikket vettük. Meg lehet győződve róla, hogy az említett harcot utolsó lehetőségig fogjuk folytatni és reméljük néha-néha csak aratunk egy kis győzelmet. Az elismerés nagyobb tevékenységre ösztönöz. Szellemi munkásságát továbbra is kérve, fogadja legszebb üdvözlötünket. **G. Bécs.** A köszönő nyilatkozatot, bizonyos okoknál fogva, nem közölhetjük. — A mi a másik dolgot illeti, szívesen, hanem kérnők, ha lehet, „2 helyre“ összeszeriztani. Elvünk 3-4 folytatásos cikket nem közölni. Ha úgy tetszik, a jelzett forrás után, mi is összeállítjuk. Szívélyes üdvözlét a magyar tagoknak!

Verhovay Gyula

kitűnő műve

„AZ ÁLARCZ KORSZAKA“

kapható a „Népnevelő“ kiadóhivatalában. — 1 frt 10 kr. beküldése után bérmentve küldetik meg.

Weisz Frigyesnél

kaphatók:

Budapest, IV. ker. Kecskeméti-utca 12. sz.

WATERBURY-

Remontoir zsebóra á 650, Remontoir chronom. á 925.

Ébresztő-órák különféle árban.

A világ legjobb órái.

Tokjaik, álmány-zsűstből, mindig fehérek maradnak; járásuk pontos, szerkezetük tartós, külsejük csinos.

3 évi kezességgel adatkak el

a magyarországi főraktár és javítóműhely által

HOTTELMANN A. Budapesten

főraktár:

fióküzlet:

V., váci-körut 28/I. szám a.

IV., koronaherczeg-utca 5.

Nagy választékos raktár japán és china-árakban.

Kitűnő tea.

Kérdésére, hogy az Öntől vett „Waterbury remontoir zseborával“ meg vagyok-e elégedve? — arról csak a legjobb bizonyítványt állíthatok ki. Az óra már körülbelül egy éve birtokomban van és kitűnő óranak bizonyult — és mint ilyen ismerősemnek is ajánlottam. Ha ismét jó órára lenne szükségem, eddigi tapasztalataim alapján csakis „Waterbury-remontoir-órát“ szeretnék be. Tisztelettel Romhány, 1888. jul. 26-án.
Prónay Mihály.

Ifj. NAGEL OTTO

könyvkereskedése Budapesten, Muzeum-körut, a nemzeti színház bérházában.

Gazdasági és állategészségügyi művek.

Állatkinzás és állatvédelem. Irta Thewrewk Árpád. Ára	—40
Az állatok rossz szokásai és azok orvoslási módja. Tizenhat ábrával a szöveg között. Irta Monostori Károly. Ára	—60
A házi állatok fertőző betegségeinek oktana. 51 ábrával a szövegben. Irta Dr. Hutya Ferencz. Ára	2.60
Kórboneztantani diagnosztika. Utmutatással a háziállatok boncolására. Irta dr. Hutya Ferencz. Ára	2.40
Állati szülészetten vagyis a vemhesség és az ellésről szükséges tudnivalók. Irta Nádaskay Béla. Ára	1.—
Grundzüge des Bodenkatasters. Nach eigenen Reformideen. Von Carl v. Rápolt. Preis	1.20
Gyümölcsfák tenyésztéséről. Kiadja az országos gazdasági egyesület. Ára	—40
Bossányi. A szeszadó	3.—
Hutya dr. Utmutatás a marha- és vágóhídi szemlére. Ára	—75
Ballagi dr. A mezőgazdasági hitelszövetkezetekről. —15	

Orvosi, gyógyszerészeti és természet-tudományi művek.

A kórodai diagnosztika zsebkönyve. Irta dr. Seifert Ottó és dr. Müller Frigyes. A Müller F. által bővített és javított legújabb kiadás után fordította id. dr. Purjesz Zsigmond. 60 ábrával. Ára vászonkötésben	140
Utmutató topografikus boncolásokhoz. Orvosnövendékek részére. Irta dr. Onódi A.	—60
Általános boncztan. 544 fametszettel. Irta Mihalkovics Géza.	5.—
A bakteriologia rövid tankönyve. Főtekintettel a fertőző betegségek kórtanára és kórboneztanára. Orvosok használatára. 24 színes táblával és 114 a szövegbe iktatott fametszettel. Irta dr. Babes Viktor	5.—

Az itt elősoroltakon kívül valamen nyi iskola- és más könyv általam jutányos áron beszerezhető. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesíttetnek.

☞ Kimerítő könyvárjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve ☞